

SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSET RAISA-VÄLINEEN KÄYTÖSTÄ

Miia Leonsaari
Kaisa Rahko
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Maaliskuu 2022

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Käytäntötutkimuksemme aiheena on ikääntyvien palvelujen asiakasohjauksen sosiaalityöntekijöiden kokemukset InterRAI-CA+HELSEA-välineen (Resident Assessment Instrument Contact Assessment, jatkossa RAISA) käytöstä. Tutkimuksemme on tehty yhteistyössä Helsingin kaupungin ikääntyvien palvelujen asiakasohjauksen HelppiSeniorin kanssa.

Sähköinen RAI-välineistö, johon myös RAISA-väline kuuluu, on kansainvälinen tutkimus-pohjainen mittaristo, joka on otettu käyttöön Suomessa vuonna 2000 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021). RAI-välineistö on lakisääteinen toimintakyvyn arvioinnin väline, joka kattaa useita eri välineitä muun muassa ikääntyneiden palvelujen, mielenterveyspalvelujen sekä terveydenhuollon aloilla. HELSEA-lisäosa (Helsinki Social Assessment) on Helsingin kaupungin käytössä oleva Suomessa kehitetty InterRAI-CA-välineen osa. Väline on tarkoitettu täyttävä kotikäynnillä yhdessä asiakkaan kanssa.

RAISA-välineen kaltaiset mittarit ilmentävät sosiaalityön standardisointikehitystä, jolla tarkoitetaan pyrkimystä yhdenmukaistaa sosiaalityön käytäntöjä tasavertaisen kohtelun ja palvelujen saamisen takaamiseksi samankaltaisissa tilanteissa eläville asiakkaille. Taustalla ovat uuden julkisjohtamisen mallin tehokkuuden, rationalisoinnin ja vaikuttavuuden vaatimukset. Työntekijän on näytettävä toteen työnsä tuloksia niin asiakas-, organisaatio- kuin yhteiskuntatasolla. (Evetts, 2010: ref. Skillmark & Oscarsson, 2020, s. 266.)

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa sosiaalityöntekijöiden kokemuksia RAISA-välineen käytöstä. Erityisesti haluamme tarkastella RAISA-välineen käytön yhteyttä työn sujuvuuteen, kokemuksia koulutuksen riittävydestä ja sitä, miten työntekijät ovat ottaneet RAISA-välineen osaksi työn arkeaan. Tutkimuskysymyksemme on: Millaisia kokemuksia ikääntyvien palvelujen työntekijöillä on RAISA-välineen käytöstä asiakastyössä?

AINEISTO JA ANALYYSI

Keräsimme aineiston sähköisellä kyselylomakkeella ikääntyvien asiakkaiden parissa työskenteleviltä, palvelutarpeen arviointia tekeville sosiaalityöntekijöiltä. Kyselyyn vastasi yhteensä 12 sosiaalityöntekijää. Aineiston analyysimenetelmänä käytimme induktiivista sisällönanalyysiä.

TULOKSET

Tuloksista nousi esille neljä ulottuvuutta:

- 1) Kokemukset RAISA-välineen vaikutuksesta työn sujuvuuteen paljastivat välineen hankaloittavan sujuvaa työntekoa. Vastaajat kokivat välineen hyödyn vähäiseksi, mutta se nähtiin myös merkittävänä osana palvelutarpeenarviointia.
- 2) RAISA-välineen koettiin vievän tilaa asiakkaan kohtaamiselta vuorovaikutus-tilanteessa.
- 3) RAISA-välineeseen liittyvä koulutus koettiin joko liian pitkänä ja perusteellisena, suppeana ja lyhyenä tai järjestelmällisyyden ja sosiaalityölle epärelevanttina. Toiset kokivat koulutuksen riittävänä, kattavana ja yksityiskohtaisena.
- 4) Vastaajat ehdottivat RAISA-välineen kehittämiseksi kysymysten karsimista ja uudelleenorganisointia sekä harkinnan mahdollisuuksia siihen, kuinka laajasti työntekijä välineen kohdat kunkin asiakkaan tilanteessa täyttää.

Vastaajien kuvailussa painottuvat RAISA-välineeseen liittyvät haasteet.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Mikäli työntekijät kokevat RAISA-välineen kahlitsevan heidän työntekoaan liikaa, voi välineellä olla negatiivinen vaikutus työntekijän työssä jaksamiseen ja motivaatioon. Vaikka standardisoidut työvälineet mahdollistavat ainakin teoriassa asiakkaille yhdenmukaisen kohtelun ja standardit palvelujen saamiseksi, tulee työntekijöillä olla myös vapautta käyttää ammattitaitoaan ja ammatillista harkintaansa yksilöllisten tilanteiden tunnistamiseksi ja kuvaamiseksi palvelutarpeen arvioinnissa.

Vastaajat toivat esiin, ettei RAISA-välineen tarkoitus ole heille täysin selkeä. Koulutuksen osalta vastaajat toivoivat, että siinä käsiteltäisiin enemmän sitä, miten RAISA-väline on relevantti nimenomaan sosiaalityölle. Mittareiden käytön tulisi aina olla perusteltua, jotta työntekijät ymmärtävät, miksi lakisääteisellä välineellä on niin vahva rooli heidän työssään.

Käytäntötutkimustamme voi hyödyntää RAISA-välineeseen liittyvien koulutustarpeiden kartoittamisessa, koulutuksen sisältöjen kehittämisessä sekä RAISA-välineen kehittämisessä. Tulokset paljastavat, että erityisesti työn sujuvuuteen ja vuorovaikutukseen liittyviä kokemuksia olisi hyvä tutkia tarkemmin tulevaisuudessa. Välineen kehittäminen käyttäjäystävälliseksi ja myös sen asiakaslähtöisyyden ottaminen huomioon voivat lisätä myönteisiä käyttäjäkokemuksia ja edistää työssä jaksamista. Konkreettisia esimerkkeinä voisivat olla harkinnan mahdollisuudet välineen täyttämisen laajuudessa sekä kysymysten uudelleenryhmittely.

LÄHTEET

Skillmark, M., & Oscarsson, L. (2020). Applying standardisation tools in social work practice from the perspectives of social workers, managers, and politicians: a Swedish case study. *European Journal of Social Work*, 23:2, 265–276.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021). RAI-välineistö. Haettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/ikaantyminen/palvelutarpeiden-arviointi-rai-jarjestelmalla/tietoa-rai-jarjestelmasta/rai-välineisto>. Viitattu 28.9.2021.